

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Mäntysaari, Mikko

Title: Suomalainen sosiaalityön tutkimus esittäytyy

Year: 1990

Version: Published version

Copyright: © Sosiaalipoliittinen yhdistys, 1990

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Mäntysaari, M. (1990). Suomalainen sosiaalityön tutkimus esittäytyy. *Sosiaalipoliitikka*, 15(2), 7-9.

SUOMALAINEN SOSIAALITYÖN TUTKIMUS ESITTÄYTYY

1980-luvulla Sosiaalipoliittisen yhdistyksen julkaisutoimintaa kohtaan suuntautui kaksi merkittävää uutta painetta. Naistutkimuksen ja sosiaalityön tutkimuksen merkityksen kasvu suomalaisessa yhteiskuntatieteellisessä keskustelussa osui aika tavalla samanaikaisesti, 1980-luvulle. Oliko kyse tutkijakunnan naisistumisesta? Joka tapauksessa molemmat perinteisen sosiaalipoliittisen makro-orientoituneen tutkimuksen haastajina toimineet suunnat ovat nyt saaneet oman julkaisunsa. Viime vuonna Sosiaalipoliitikka-vuosikirjana ilmestynyt naistutkimusta esitellyt teemanumero on kenties yhtenäisempi kuin käsillä oleva Sosiaalipoliitikka-vuosikirjan sosiaalityön tutkimukseen keskittyvä supplementinumero. Mutta paljon on julkaisuilla yhteistäkin. Molempia on yhdistämässä tietty sanomisen tarve, joka näkyy toivottavasti tässäkin julkaisussa.

Idea sosiaalityön tutkimukseen keskittyvästä erillisjulkaisusta perinteisen Sosiaalipoliitikka-vuosikirjan rinnalla syntyi kaksi vuotta sitten siitä havainnosta, että huolimatta sosiaalityöntekijöiden kandidaattitasoisen koulutuksen laajenemisesta seitsemään yliopistoon ja korkeakouluun, ei Suomessa ole erityisesti sosiaalityön tutkimuksen julkaisemiseen keskittyvää lehteä tai aikakauskirjaa. Sosiaalityön tutkimuksella on kiistämättä omat erityisintressinsä. Näitä ovat mm. muuta sosiaalipoliittista tutkimusta läheisempi kiinnittyminen sosiaalipsykologiseen ja ylipäänsä yksityisen ihmisen käyttäytymistä koskevaan tietoon. Sosiaalityön työmenetelmien tutkimus, sosiaalityön organisaatioiden tutkimus sekä kansainvälisen sosiaalityötutkimuksen seuraaminen edellyttävät kaikki erityisen, sosiaalityöhön kiinnittyvän tieteellisen julkaisuuden luomista. Sosiaalipoliittinen yhdistys reagoi kiitettävästi sosiaalityön tutkijoiden taholta esitettyihin toiveisiin, ja päätti mahdollistaa Sosiaalipoliitikka-vuosikirjan yhden teemanumeron keskittymisen sosiaalityön kysymyksiin.

On helppo todeta, että 1980-luvun kuluessa sosiaalityön tutkimuksen painoarvo on kasvanut voimakkaasti. Siitä huolimatta sosiaalityötä tutkivat ovat puolustuskannalla. Varmasti muutkin sosiaalityön tutkijat kuin minä ovat usein ajatelleet seuraavankaltaisia ajatuksia:

1. Joskus tuntuu siltä, että näin arvosteltua työtä ei kannata sen paremmin tehdä kuin tutkiakaan. Millainen on tieteenala, joka koko ajan katsoo tutkimuskohdettaan ulkoa, eikä tarjoa välineitä ammatin harjoittamiseen. Monet ovat puhuneet sosiaalityön opiskelijoiden vaikeasta tilanteesta kun koulutuksessa tulee vain ”kritiikkiä mutta ei välineitä”. Monia vuosia kestäneestä keskustelusta huolimatta muutosta ei ole näköpiirissä. ”Todellisuudessa” sosiaalityö on kuitenkin hyvin mielenkiintoista sekä toimintana että tutkimuskohteena. Missä siis vika?

2. Sosiaalityön tutkimuksella on legitimointiongelmia. Sosiaalityön tutkimuksella on ajoittain ollut vaikeuksia perustella omaa olemassaoloaan suhteessa sosiaalityö-ammattiin ja toisaalta perusyhteiskuntatieteisiin. Miten sosiaalityöntekijöiden työn ongelmia ulkoa katseleva soveltava tutkimus voi legitimoida itsensä? Tutkijat voivat tietenkin katsoa tekevänsä perustutkimusta tai kriittistä tutkimusta, mutta jos kummastakaan ei ole hyötyä sen paremmin asiakkaille kuin työntekijöillekään, on pakko ihmetellä, onko valittu linja loppuunsaakka ajateltu.
3. Sosiaalityön tutkimuksella on identiteettiongelmia. Sosiaalityön ammatilliset ongelmat näyttävät perusyhteiskuntatieteiden näkökulmasta triviaaleilta. ”Perustutkimuksellisesti” orientoitunut tutkimus hakee viiteryhmänsä lähinnä sosiologian suunnasta, mikä johtaa helposti väistämään liian suppeiksi ja rajoittuneiksi koettuja ongelmia. Kärjistäen voisi väittää, että sosiaalityöntekijöiden työssään tarvitsemaa tietoa halveksitaan ja siksi sitä ei tunneta.
4. Tarvitaan suoraa, sisältäpäin lähtevää otetta sosiaalityön tutkimukseen. Tiedeyhteisöllä pitäisi olla tarjottavanaan edes summittainen käsitys siitä, miten tutkimusta tuntevan sosiaalityöntekijän tulisi toimia asiakkaan kanssa parhaalla mahdollisella tavalla.
Tutkimuksen suunnan kääntäminen ei kuitenkaan ole helppoa. Sosiaalityön tutkijoiden ja kouluttajien tehtävä on sosiaalityön tietoperustan kehittäminen — nimenomaan niin, että tieto on otettavissa käyttöön. Jos tavoitteena on sosiaalityön kehittäminen, on tavoite mielekäs ja antaa samalla eettisen perustelun/legitimaation tutkimukselle ja opetukselle.
5. Tarvitaan tietoa interventioista. Tarvitaan ehkä eklektismiä, sillä ihmistyössä on mahdotonta auttaa vain yhden teorian avulla.
6. Tarvitaan palvelujen evaluaatiota. Evaluaatio ei todellakaan ole mikään aivan vähäinen ase sosiaalityön tietoperustan luomisessa. Olisi siis tutkittava erilaisten lähestymistapojen vaikuttavuutta.

Edellä sanottua voisi pitää koko kriittisen sosiaalityön tutkimuksen oikeutuksen kieltämisenä. Näin ei asia kuitenkaan ole. 1980-luvun sosiaalityön teoreettiseen ymmärtämiseen pyrkineellä tutkimuksella on ollut historiallinen tilauksensa. Omalta osaltaan se kuitenkin on ollut luomassa perustaa toisen tyyppiselle sosiaalityön tutkimukselle — tutkimukselle, joka ei olisi mahdollista, ellei tätäkin vaihetta olisi käyty läpi.

Nyt käsillä oleva julkaisu pyrkii olemaan uudenlainen avaus suomalaisessa sosiaalityön tutkimuksessa. Martti *Kuokkasen* artikkeli aloittaa teoksen, eikä suinkaan sattumalta. Kuokkanen osoittaa, miten sosiaalipoliittisessa kirjallisuudessa usein viljelty pyrkimys yhden suuren taustateorian löytämiseen on tieteenteoreettisesti vanhentunut ja arveluttava. Aila-Leena *Matthies* pohtii artikkelissaan sosiaalityön akatemisoitumisen ongelmia. Heikki *Suhonen* ja Gunborg *Jakobsson* esittävät katsauksen sosiaalityön teoria-käytäntö-suhteeseen. Marketta *Rajavaara* pohtii evaluaatiotutkimuksen merkitystä sosiaalityössä. Erik *Arnkilän* kriittisen analyysin kohteena on kehittävä työntutkimus, joka on vaikuttanut paljon tapoihin, joilla sosiaalityöntekijät tulkitsevat todellisuuttaan. Riitta *Granfelt* nostaa esiin aiheen, josta Suomessa on toistaiseksi kirjoitettu hämmästyttävän vähän — psykososiaalinen työ saattaa olla suunta, johon sosiaalityö voisi edetä. Samalla tavalla mahdollisia kehityslinjoja etsii Juha *Hämäläinen* sosiaalipedagogiikan suunnalta. Osa julkaisun artikkeleista lähestyy sosiaalityön ongelmia empiiriseen aineistoon nojautuen. Kimmo *Lehto*

nen tarkastelee asiakastyötä eksistentiaalisena tilanteena. Jorma *Hänninen* ja Eija *Maikkola* tarkastelevat profession ongelmia, Anneli *Pohjola* ja Vuokko *Niiranen* asiakastutkimusten kenttää. Georg *Wallin* teemana on vapaaehtoistyön reunaehtojen teoreettinen ymmärtäminen. Tarja *Pösö* käsittelee laitoshuollon merkitystä erityisesti lastensuojelutyössä. Arja *Jokinen* ja Kirsi *Juhila* pyrkivät esittävät empiiriseen tutkimukseensa perustuvan analyysin sosiaalityön toimintastrategioista pohjimmaisilla asuntomarkkinoilla. Juhani *Lehto* osoittaa millaisia eroja juoppouden sääntelyssä ja alkoholi ongelmista kärsivien ihmisten hoidossa on. Pekka *Saarnion* artikkeli huoltola-asiakkaiden selviytymiskeinoista retkahdusriskitilanteissa perustuu kvantitatiiviselle tutkimusotteelle. Kari *Viro-lainen* norjalaista saamelaiskylää käsittelevässä artikkelissaan etsii etnistä ja ekologista näkökulmaa asiakastutkimukseen.

Artikkelien liikkuma-ala on hyvin laaja. Lukija voi halutessaan kysyä, mitä yhteyttä on löydettävissä esimerkiksi kirjan aloittavan Kuokkasen ja lopettavan Virolaisen artikkeleilla. Itse näkisin kaikissa artikkeleissa — vaihtelevista tutkimuskohteista ja keskenään ristiriitaisista lähestymistavoista huolimatta — olennaisen tärkeän yhteyden: aidon pyrkimyksen sosiaalityön tutkimuksen edistämiseen.

Tämä julkaisu on syntynyt hyvin kollektiivisen työprosessin tuloksena. Toimituskunta on tehnyt runsaasti työtä hahmottaessaan suomalaisen sosiaalityön tutkimuksen päälinjoja, kommentoiden, lukien ja keskustellen. Työ on ollut yhtä aikaa vaikeaa ja antoisaa. Toimituskuntaa on kannustanut usko siihen, että hanke on tärkeä avaus suuntaan, joka toivottavasti tulee saamaan jatkoa. Julkaisuhankkeen käynnistänyt perusongelmahan on edelleen ratkaisematta: *Suomeen tarvitaan sosiaalityöhön keskittyvä tieteellinen aikakauslehti.*

Toimituskunnan puolesta haluan vielä lopuksi lausua kiitokset Sosiaalipoliittiselle yhdistykselle sen halusta tukea sosiaalityön tutkimusta. Kiitos on paikallaan myös Huoltaja-Säätiölle, jonka myöntämä apuraha mahdollisti julkaisumme painamisen.

Mikko Mäntysaari